

Хрест Чигиринський.

(1596).

Гей, в місті в Чигирині є церков, Спас сьвятий:
В тій церкві хоронить ся козацкий хрест старий.
На тім хресті до нині ще давна напись єсть:
„Мир мирним! На враждущих сам Бог і єго хрест!“

У прїтворі до нині той грїзний хрест стоїть,
Мов великан минувших, померклих, страшних літ, —
І лиш слїпці старії із піснями в устах
Сидять, мов сум могильний, у стїп того хреста.

І не одну говорять о нїм старую вість
Про наше горе, лихо, про вражу ляцку злість.
І серце ся стискає на вісти з тих часів,
І відорватись тяжко від старців сумних слів.

* * *

Весна настала красна, розтав зими килім, —
Немов козак гулящий прибрав ся Чигирин.
Мов дївчина в недїлю, — природа стрїйна вся,
І наче щастє в серци, — така єї краса.

Болоня круг Чигрина не цьвіти залягли;
То войска два ворожі до бою надтягли:
Два брата, вражов штуків роз'єднані з собов
Прийшли, щоби пролити ріками братню кров.

І стали против себе: Ту Лях а там Козак,
Ту гордий пан, там низький, погорджений бідак,
Ту певність, там розпука; ту жадоба, там жаль...
Ірзають бистрі конї, блищить до сонця сталь.

Гей гордо пан Жолкевский на кѣнику жене!
Гей гордо ляцке войско стоїть рядом страшне!
А сугорби понуро, мов поле сиві мгли,
Розг, тьні козацкі громади облягли.

— „Заждіть! кричить Жолкевский, — раби, навчу
[я вас

„Не прийде вам охота до бунту другий раз!“
Три шибениці ставить на горб, щоб кождий зрів
І напись понад ними: „Се жде бунтівників!“

„Гетьмане Наливайку!“ озвав ся Лободá
„Се що там видно в дали? Се що там за біда?
„Чи се прапор, що шляхту провадить до борби?
„Мені здаєсь, що бачу он — шибениці три!“

А Наливайко каже: „Щасть Боже їм і з тим!
„Но ми підем до бою під знаменем сьвятим.
„Гей, братя, хрест поставте на горб, на нїм письмо:
„Мир мирним, — на враждущих сам Бог і хрест єго!“

Знов день настав, — і страшна зачала ся борба,
Немов огонь з водою, — так перлись войска два.
Чим висше сьвітле сонце по небі йшло в гору,
Тим більше братньої крови плавом плило в ріку.

І стала послабати козацка сила вже...
Лютує пан Жолкевский і в пень козацтво тне.
„Ось вам наука, хами, — так грозно він кричить,
„Як різать нашу шляхту, і села нам палить!“

І всі козацкі очи звернула ся нараз
До чудного на горбі хреста в той страшний час.
І смотрить: чи се привид, чи істина?... З землі
Вагом-поволи хрест той здвигає ся д' горі.

І мов би невидимі несли го руки, йде
Аж там, де пан Жолкевский у пень козацтво тне.
І серед боєвища той хрест чудесний став,
Мов раменами кріпко козацтво заслоняв.

Всі бачили то диво, — всі стали мов мертві...
Не гримають мушкети, — не блискають шаблі...
В тревозі пан Жолкевский з рук шаблю опустив
Дививсь — а мов не видів, стояв — а мов не жив...

А Наливайко крикнув: „Так, братя, так і єсть:
„Мир мирним! На враждущих сам Бог і єго хрест!
„За мною! Най пізнають враги, що з нами Біг!
„Що против Бога зміг ся, хто против нас ся зміг!“

На за́пад вже клонилось сьвятоє сонце вниз,
Кінчив ся при Чигрині бреньк стали, ломіт спис.
Круг шибениць все войско шляхетске полягло, —
Рікою много трупів і крови поплило.

Один лишень Жолкевский від гибели уйшов:
За ним козацтво довго ще гнало ся стрілов.
„Зажди“, кричить козацтво, „Жолкевский, гей зажди!
„А для когój лишив ти ту шибениці три?“

* * *

Боевище кроваве травою поросло, —
Могили вкрили трупів, — мов буря все пройшло.
Козацкі й ляцкі сили розвіялись, мов прах, —
Не згинула лиш незгода, — в вражді все Русь і Лях....

І чи коли настане такий щасливий час,
Чи появить ся єдність і згода й мир у нас, —
Бог знає! Но ми сьміло в гору взнесім чоло:
Мир мирним! На враждущих сам Бог і хрест єго!

(З „Дністрянки“).

Іван Франко.

Простак.

Село Дубрівці розложило ся в долині ріки Бистриці межі двома невеличкими горбами порослими густо лісом. Білі хати мило визирають з поміж зелені овочевих дерев, а ріка, що наче срібною лентою опоясує людські оселі, котить бистро свої філі.

В селі тихо, бо се горячий час — жнива. За те на поли, де повний колос пшениці клонить свою голову, а легкий вітрець похиляє білим житом, де достигає овес і всяка иньша пашниця — жите. Ту брелась коса, там похилив ся хлібороб і серпом жне

збіже, онде стелить ся гомін пісні, чути веселу гутірку та сьміхи. По лиці робітників спливає піт кроплями, але не устають в праці, бо треба спішитись, доки погода, а завтра неділенька, день Божий.

В таку то днину вже під вечер вийшов Ярослав на прохід. Прохід зовсім заслужений. Подібно як і сї робітники на поли і він напрацював ся в поті чола. Тільки що не махав він ні серпом, ні косою, але напрів ся при паньскім синкови, що через ферії має язик латинський поправити. Лекція скінчила ся а Ярослав вийшов в село і подав ся полями під лїс.

Сонце вже ховало ся за далекі гори. Однак зовсім ще не скрило ся. Стануло над лїсом, щоби в послїдне попрощати робучий люд. Неначе говорило: А щож, ви Божі діти, не бачите, що вже йду спати? Пора і вам обтерти піт з чола, пора відпочити по трудї. Завтра вам знов засьвічу любенько. Покидайте, діти, роботу.

І сонце спустило ся ще низше; вже ледви видко його із за країв лїса, тільки дерева одягли ся в золоту рясу.

Нарід послухав. З усіх усюдів чимчикують домів здорові косарі та веселі женці, старші й молодші, мущини й жінки, а з грудий парубочих і дївочих понесла ся весела пісня в подяку Богови.

На поли стихло, а за се в селі почав ся гомін. Чути блей овець, лай собак, накликування людей, а цілий сей гамір так ріжнородний на місци зливав ся чим раз дальше в одну цілість, що несла ся гармонійно й губила ся десь далеко.

Вже загомонїв і голос дзвонів сільської церковці. Мельодийні а тихі звуки несли ся лагідно, неначе плили на крилах лебединих, возносили ся в гору, то опадали, відбивали ся об лїс, то плили з водою, аж в кінци трунули людскі серця тай там спочили.

Ярослав стояв все на стежці між збіжами. Заслухавсь в сю сільську поезию, а його вражлива,

поетична душа переймала кождий тон і неначе розпливала ся в загальній гармонії. Зняв капелюх, заслухав ся в голоси, що доходили його з села, а уста шептали раз по раз: О природо, яка ти чарівна, яка красна, ти Божа! Аж нараз почув за собою шелест. Збуджений з солодких мрій стрепенув ся Ярослав, але саме в сій хвили почув тривожний голос.

— Ах, ратуйте!

Ярослав обернув ся і остовпів. На дворі було ще трохи видно і він доглянув якусь людину, чи неземске єство, що як раз саме крило ся в збіжу.

— Що то, хто то?

Не було відповіді.

Ярослав злякав ся. Він бачив, що те єство без одіня, тільки довга коса звисала на плечі і Ярославови прийшло на думку, що се русалка. Читав він і люди сільські оповідають, що русалки грають ся в збіжу і вишукують молодих хлопців, щоб їх залоскотати. Та в сій же хвили засоромив ся сеї думки. Охолов з першого перестрашу, а стискаючи палицю в руках підступив ближше.

— Паничу, не підходіть — обізвав ся затрівожений голос.

— Хто ти? запитав Ярослав впять.

— Ах, Бог би його побив. Сонця Божого щоб не бачив, пес такий. Який сором!

— Та кажиж бо розумно. Хто ти?

— Ах, та я, Марійка, Зацерковного Івана донька.

Ярослав знав з видження Марійку, бо була через кілька днів на роботі в дворі, а навіть був раз в хаті у єї батька за якоюсь орудкою.

— А чом-же ти так?... і не докінчив, бо соромно єму стало.

— Ах, паничу, нещастє. Я жала на поли під самим лісом. В саме полудне, в найбільшу спеку скочила я в ліс, щоб відітхнути. Посиділа я таки зараз з краю може з пів години і вже мала йти

на поле, аж бачу кілька корчів малини. Зірвала я кілька ягід, коли ось, бодай його нещастє на гладкій дорозі спіткало, ухопив мене сей бородатий пес злісний (лісничий). До чиста обдер, все забрав і мене на сьміх, на сором лишив. Від полудня сиджу я в збіжу, а тепер у вечер пустила ся вже в село, та не хотючи наткнула ся на вас.

По сих словах зачала дівчина ревно заводити, перериваючи плач від часу до часу важкими проклонами.

— Зістань ся тут, а я забіжу до твоєї хати, щоб винесли тобі в що прикрити ся — і не слушаючи дальше слів дівчини, побіг чим скорше.

Чар ночі пирс як банька з мила, а явилась сумна та дика дійсність. Ярослав мав вперве нагоду стрінутися з нею так очі в очі, і його благородне серце закипіло. Щоки у него горіли гнівом, затиснув зуби, а палицею вимахував, неначе-б мав во рога перед собою.

— Ось воно як! — говорив до себе. — От які варвари та людодїди. Без сорому та чести. І се може діяти ся у нас? Пожди, пане лісничий, скажу я се нині в дворі.

І Ярослав біг дальше, не оглядаючи ся, біг, аж засапав ся.

— Добрий вечер, пане Ярославе. А де се ви так біжите, що навіть людей не бачите?

Ярослав споглянув. Перед ним стояв лісничий, любенько усьміхаючи ся і подавав йому руку.

Ярослав аж закипів.

— Пане! — майже крикнув. — Що се ви нині зробили.

— Що такого? — спитав здивовано лісничий.

— Ви обдерли людину до нага?

— Або що?

— А се, що такий поступок — то варварство.

— Пі, пі, пі! Побудьте ви довше на селі, а побачите, що з хлопами инакше не можна. Впрочім

— додав, як би звиняючись, — слуга робить, що пан каже.

— Себ то ви не по своїй волі?

— А вжеж. А впрочім, що о тім говорити і я вам раджу, не мішайте ся. Але звідки ви то знаєте?

— Бачив ось тепер в житї.

— Но то желяю щастя — засьміяв ся безлично лісничий. — Дівчина гарна, ви хлопець нічо, вечір, — чиста поезия.

— Худоба — процідив крізь зуби Ярослав і відвернув ся.

— Тільки, пане від політики — здалека! — остеріг ще лісничий.

— На, на — засьміяв ся Ярослав і за хвилю був в хаті Марійки, а в чверть години входив до їдальної салі в дворі. Паньство вже сиділо за столом. На першім місци пані, по лівім боці пан, по правім донька і сини. Побіч пана було вільне місце для Ярослава.

— Перепрашаю за опізненє — почав Ярослав але я ходив нині аж під ліс на прохід і мав пригоду

— Певно якийсь хлоп дрова крав — обізвав ся дідич.

— Я все говорю, що наш лісничий не пильнує ліса — додала пані.

— Противно — обізвав ся Ярослав. — Він — думаю — своєї служби надуживає навіть і робить те, що жадною мірою не повинен.

— Не розумію.

— Подибав ниньки в полудне дівчину на малинах і пустив єї в строю Еви. До самого вечера сиділа в збіжу. Я несподівано зійшов ся з нею...

— Нехай не краде — сказав пан.

— Воно правда, що урвала трохи малин без позволеня, але обдерати в такий спосіб...

— Фі, що за розмова? — обурилась пані. —
— І то при женцинах. Справді, се вже простацтво!

І по сих словах встала розгнівана від стола, а за нею донька і вийшли з покою, тріснувши за собою дверима.

Пан нічо не говорив вже, лиш сопів, але Ярослав вражений до живого подякував в сій хвили за лекцію, обіцяючи прислати другого. А коли на другий день від'їздив, його ученик, сховавши ся в городі за деревом попрощав свого учителя, кликнувши за ним: Простак.

(З „Буковини“).

Іван Фр.чук.

Просьвічені люди

читають газету не раз на місяць, ані раз на тиждень, але щодня. Декотрі газети у Німців, Англічан і т. д. виходять навіть 3 рази денно. Нашим селянам годі держати дневника, бо се багато стоїть (а декотрі боять ся, що „багато читати“!) і тому у Львові виходить газета, що появляє ся два рази на тиждень та заступає дуже добре дневник. Особенно тепер при надходячих виборах повинен кождий єї предплачувати.

Є се правдива хлопска газета

≡ „Громадский Голос“ ≡

що виходить у Львові (ул. Ліндого ч. 7) і стоїть річно лише 7 корон. — З додатком літературно-науковим стоїть о 1 корону а з гумористичним о 1 корону 50 сотиків більше. Разом з додатками (2 на місяць) стоїть „Громадский Голос“ річно 9 кор. 50 сотиків.

Присилайте предплату, бо шкода кожного дня.

Позір! Чуйно! До заснованя „Січи“ треба лиш 9 членів-основателів і 4 корони кошту! Хто хоче заложити „Січ“, най зверне ся до дра К. Трильовського, адвоката в Коломиї, залучаючи марку на 10 сотиків. — У него можна дістати також підручник січовий за присланем одної корони.

Про виховуюче значінє „Січій“.

Могучий клич: „У Січи!“ від шістьох вже літ лунає по цілій Галичині і Буковині — а хоч у першій послідними часами заходами ворогів своїх і чужих старають ся сю живу народню струю спинити в єї бистрім поході, она загачена в однім місци тим живійше вдаряє у другім і ось через річку на зеленій Буковині поплила повним руслом.

За послідних три роки засновано тамки звиш 70 Січових кошів, з котрих деякі числять і по кілька сот членів.

І в чім лежить та могуча сила організацій Січових, що в них так радо і так численно гуртує ся нарід? А могуча мусить бути ся сила, коли так страхають ся єї вороги, коли усї щирі патріоти попирають сей рух, немов бачать в нїм запоруку кращої долі народа, школу виховуючу нове сьміле покоління, кріпких новочасних, Запорожців, що піднесуть високо прапор народний і добудуть і волю і славу і честь рідній країні.

І так оно й справді є. „Січи“ побіч своєї чисто гімнастично-пожарничої ціли мають ще й значінє виховуюче, значить ся: они виобразовують в своїх членах такі прикмети тіла і духа, котрі як раз потрібні людині, горожанинови, будучим борцям за праву народню.

До недавна ще ціла робота патріотів по селах обмежувала ся на заснованю читалень. Їх вважано тими осередками, з котрих при помочи просьвіти мало поплисти нове жите у заскорузлий народний організм. Але читальні при своїй будь-що-будь гарній ціли мали ту хибу, що притягали головно старших людей, а молодіж хоч і гуртувала ся при них, та не находила тамки крім корму духового ще й чогось для своїх молодих сил. А звісно, молодий розвиваючий ся організм потребує не лише книжки, а потребує також може ще й більше руху-забави

„Січ“ як раз те дає, тим то і молодіж так радо горне ся до неї.

Вправи тілесні є знаменитим устем для надміру сил і молодечої буйности, а утома прегарним средством для охорони від неодного лиха. Доси ся буйність нашої сільської та міської молодіжи виливала ся звичайно в недільних п'ятиках по корчмах і в бійках, котрі дуже часто кінчили ся навіть і смертию. „Січ“ має сему запобігти, заводячи для своїх членів вправи рухові, гімнастику, що розвиваючи сили тіла, має ураз виробити в Січовиках зручність і поворотність так потрібну при пожарничих занятях.

Та скаже може хто, що мужицка молодіж має хиба доволі нагоди повертати ся і рухати в газдівстві при ціпі, серпі, косі і т. и. Оно і правда, тільки що такі рухи є односторонні, значить ся образують одні іно члени тіла звичайно лиш рамена, коли для виобразованя поворотности ходить передовсім о ноги, так як при війску на муштрі ніг опирає ся ціла тайна воєнних оборотів. Сю ціль сповняє „Січ“ через походи і вправи рухові в рядах. Мають они ще й ту добру сторону за собою, що виконувані на воздусі впливають корисно на здоров'є, піддержують у молодежи веселий настрій, так важний з виховуючої точки, а виконувані громадно на команду розвивають в Січовиках почуте солідарности, себ-то єдности і почуте сили в єдности — і карности, значить: послуху старшині.

У „Січи“ всі рівні, як рівними були колись славні Козаки на Запорожю — чи інтелігент, чи мужик є лиш членом товариства; але всі безусловно мусять підчинити ся приказам старших, бо без того не буде ладу і не буде успіху при пожежі, наколи кождий своїм розумом схоче поводити ся. І в тім саме лежить велике значінє „Січий“. Тут учить ся кождий власну волю, власне „я“ підчинити справі і добру загальному. Нашому рускому народови як раз ще дуже а дуже не стає того духа єдности,

позабуття личних інтересів там, де ходить о добро народне, о добро громадске. У нас ще так радо кождий хтів би сам собі і над другими старшувати, кождий вважає свою справу хоч і як дрібну за найважнійшу, а наколи лишень трохи єго особу в чім небудь вразити, так він вже чує ся покривдженням, вже усуває ся від громадскої роботи, ба, навіть починає їй шкодити. А „Січ“ як раз має навчити послуху, як військо вчить субординації. Тільки що в війську вчать єї примусом, нераз способами, на котрі наші люди не мало жалкують ся, а в наших „Січах“ члени добровільно підчиняють ся постановам статута, добровільно стають слугами справи громадянської. А почуте, що кождий з них член товариства, підносить Січовика у власних єго очах, кождий більше зважає тепер на свої вчинки, на своє поведене, бо знає, що за діла одного відвічальне ціле товариство, як знова навпаки: слава і розвій товариства є славою і заслугою кожного з членів.

Попри походи та вправи гімнастичні виконувані на команду, заводять ще послідними часами в „Січах“ забави і гри товарискі. Одні з них мають також на ціли вирабляти поворотність тіла, свободу поведеня, жвавність молодецку — иньші знова получені зі сьпівами, деклямаціями і представленнями театральними, будять почуте краси, розвивають духа товариского. Наші люди по селах не вміють ще бавити ся так, як бавлять ся в других просьвічених краях. Понад танець в корчмі та непристойні сьпіванки і жарти при келишку иньшої забави не знають. Тим то і поведене нашого мужика звичайно грубе, він не вміє звичайно ні повернути ся, ні сказати до ладу, як найде ся поміж просьвіченими людьми. А забави Січові як раз мають єго привчити гладкого поведеня, они гей те зеркало, в котрім кождий може себе самого оглянути і пізнати по своїй дійсній вартости. При забавах — як каже

оден Німець — праця получена з приємністю, повага з веселістю. В них характер, постава, зручність стають кожному перед очима мов в живім образі.

Чоловік прямо дичіє, наколи не сходить ся з людьми, наколи забава не розвине в нім товариских почувань. Се школа, де вчать ся молоді чемного поведеня з товаришами і другими людьми на засаді рівних прав і обовязків.

Дуже пожаданим було би для доповнення все-сторонного тілесного образования завести при „Січах“ крім забав ще й в зимі совганє на лижвах та їзду на „скі“ (деревяні лижви до снігу), а літом (де обставини сему сприяють) перегони лодками на ріці, а для вправи ока — стріляне до мети, бодай з лука.

Такі гри і забави не лише скріпляють молодіж тілесно, а впливають хосенно і на єї духа; вирабляють меткість ума, порадність в хвилі небезпеки, бо деякі з тих вправ получені і з опасністю, а небезпека розвиває відвагу, притомність духа, змисл орієнтованя ся, змисл порадности в критичних хвилях, певність себе, довіре у власні сили, в спроможність довершеня чогось власним трудом, без огляданя ся на других. А всі ті прикмети так дуже потрібні такому народови як наш, що у великій боротьбі добиває ся доперва кращої долї-свободи.

А коли ще возьмемо на увагу, що члени „Січи“ мають бути письменні, а як ні, то вивчити ся в найкоротшім часі читаня і писаня — коли зважимо, що Січовик має пити чисту воду, український квас та чай, а закинути усї алькоголічні напитки, то хиба зрозуміємо, яке велике значіне мають Січові товариства для фізичної, умової і моральної підойми нашого народа.

Та й ще гуртує „Січ“ в своїм кружку усїх молодих і старих членів громади. Молоді парубки мають там нагоду виробити в собі ті прикмети духа і тіла, про які висше згадано. Але до товариства

„Січ“ можуть належати також і дівчата. Вправді не потребують они спинати ся на горіючу стріху — але чи і для дівчат не найде ся у час тривоги робота? Чи ті кріпкі дівчата, що силою майже дорівнують хлопцям, ті дівчата, що працюють в газдівстві і на поли на рівні з мущинами, не можуть такої бути помічними при гашеню огню? Чи як раз не надають ся они найкраще в чету водяну і сторожачу? Чи не надають ся они зі своїм вразливим жіночим відчуванем усякого горя як раз там, де горя найбільше? Чи не чути при пожежі плачу малих дітей наляканих грозою, стону немічних старців, котрі не годні власними силами вийти з горіючої хати, чи не бувають тоді усякого рода нещастя, попаленя, каліцтва? Чи не тут як раз поле для жіноцтва заняти ся усіма тими нещасними, втихомирити малі діти, примістити в безпечнім місци немічних, заопіковати ся погорільцями?

А там, де молодіж обох полів разом не лиш бавить ся а і працює, там повинни найти ся також і їх батьки і матери, старші мущини і жінки, словом ціле село повинно стати одним великим Січовим кошом, з котрого плисти-ме на всю громаду лиш струя добра, правди і любови.

Бо „Січ“ хоч єдинить в своїм товаристві дітей одної народности, хоч своїм устроєм має розвивати в членах сьвідомість народню, та она виобразовує в них ще й загально людські почуваня, ідеї братерства всіх людей, якої не були-б они народности, чи віри, чи раси. Почуваня сї випливають вже зі самої ціли „Січий“. Їх задача в першій мірі: нести поміч у час пожежі. Як ударить дзвін в тривогу, як трубка у похід дасть знак, так кождий Січовик лиш думає про свою повинність. Там може горить найтяжший его ворог, що затроює ему житя своєю злобою, може горить ворог его народности, що киринить в громаді і сїє кукіл поміж чисту пшеницю на народній ниві — та в сій хвилі не вільно Січовикови

про се думати. Сей ворог тепер тільки єго нещасливий брат, що потребує помочи, так треба єму єї понести, хоч-би думка і протестувала проти сего, хоч-би і нашептувала пляни пімсти. Мість, личні урази треба здавити у собі, як холодна душениця придавлює палкий огонь пожежі. Нещастє зближує людей і чинить їх братами. Там, де велике горе опустило свої чорні крила на людину хоч-би і ворожу нам, там нема місця на злобу. А як на попелицю пригашеної пожежі внесе ся згодом нова, кріпка будівля, так і на руїнах прибурханої личної пристрасти виросте з часом сьвіжа цвітка братньої любови. — І при таких нагодах вчить ся Січовик, що почування одиниць повинни уступити там, де входять иньші висші загальні справи. А наколи такі ідеали стануть присьвічувати „Січи“, так певно добуде она собі признанє і любов в громаді, добуде собі признанє самих навіть ворогів, коли ті побачать, що Січовики се справдішні поборники зла, висші понад личні інтереса, а віддані єдино справі добра громади.

А понад тим всім сияють великі спомини зі славної нашої бувальщини! В однім тім слові „Січ“ звенить ціла істория завзятої борби віками поневолених. Стають перед очима душі великі герої, що боролись, про кращу долю-волю для рабів...

На широких стегах України за порогами Дністровими кипить боротьба: по один бік могуча шляхта, по другий гайдамацке хлопство. За сими правда, за там-тими сила. Сї борють ся, щоби добути і собі дрібку щастя і волі, ті намагають ся задержати власть і силу на все лиш в своїх руках. І веде ся кєрвавий бій і лє ся кров і ростуть високі могили понад Дністром. І сила побідила правду... замовкли гармати, поникли горді голови козацкі. Змаганя порабощених розбили ся мов о скелю об тверду стїну давної шляхоцкої сили та московської зради деспотизму. Запоручених козакам переяслав-

ским договором свобод брехлива Москва не додержала а потім і... „Січ“ зруйновано.

Але нині по сотці літ встає она знова. Не вмерло завзяте козацке, заснуло тільки приборкане вюрогами. Заграла трубка, зачервоніли ленти, по біерегах Дністра і Пруту шикують ся курені у похід. Не ножі сьвячені у них за пазухою, а топірці невинні та душениці в руках, не кров йдуть лити, проливати, а братів в горю ратувати — гасити огонь пожежі, а роздувати полумя просьвіти та великої народньої злуки-сили. І йдуть они, зростають в кожду днину, а їм на стрічу іде великий день від-родження народа від Тиси поза Кубань!

Константина М.

Народе робітний!

Єще славний наш батько Тарас Шевченко сьпівав :

Удар Боже, удар громом
Над тим домом, де мремо ми.

А хотя від его смерти минає уже сорок і шість літ, то все єще той дїм неправди і неволї, в котрім завмирає наш народ, нерозбитий. Єще панують вороги над нами, утискають нас своєю силою, заковують нашу волю в кайдани. Велика гора несправедливости і кривди лежить над нами і не даєсь нам ворухнути.

І деж нам найти тої сили, щоби розвалити дїм неволї, щоби розбити кайдани, що нас гнетуть, щоби звергнути з нашого народного тіла ту гору, ту страшенну гору, що не дає нам розвивати ся, та розростатись, не дає злучитись до купи розірваним частям нашої Вітчини, та спиняє кождий наш вивольний рух?

Ой треба нам сили, треба нам страшного грому! Най він розбудить наших загулюканих братів з погубного просоня, най перейме жахом

наших нікчемних ворогів і най розібе той дім, де мремо ми, най розторощить кайдани, що нас ти-снуть, най розвалить ту гору, що на нас налягає. А тим г р о м о м най буде правдива просьвіта, най буде народне і клясове осьвідомлене нашого ро-бітного народа.

Не иньшу, а власне ту задачу переймає наше видавництво, наш популярно-науковий місячник

══════ „Г Р І М“ ══════

Він буде старати ся познакомити наших хлібо-робів і робітників з тими подіями з нашої минув-шини, що сьвідчать о безмежнім геройстві і по-жертвованю славних наших предків; він буде позна-комлювати своїх читачів з подвигами славних борців за правду і волю, що вийшли з межі иньших на-родів сьвіта. Він ме старатись показати нашим людям способи, як скинути з себе кайдани тьми і неволі, як єднати свої сили, як гуртувати ся до побідної боротьби з переможними ворогами.

Та щоби „Грім“ сповнив ту свою величаву за-дачу, мусить він найти голосний і щирый відгомін у серцях нашого люду, у тих мілїонних масах, що своїм потом а нераз і кровію зрошують нашу про-стору землю, що на всіх працюють, всіх удержують, а самі проживають в злиднях, у горю тяженькім, у непроглядній тьмі.

Нехай наш „Грім“ розбудить ті маси до но-вого життя. Нехай ободрить їх до завзятої і невси-пущої боротьби о кращу долю. Най просьвітить їх ум сьвітлом правди. Най злучить їх у одну велику непобориму силу. А коли се стане ся, розпаде ся сам від себе той дім неволі, де ми завмираєм без-корисно і безслідно. Спадуть з нас тяжкі ворожі кайдани, розвалить ся і розсипле ся в порошок гора безправства, що на нас налягає.

Тому сьміло до діла, милі братя! Ширить „Грім“ у найширших верствах нашого народа. Не жалуйте

PLA. 10.

тих шість шісток на рік, або тих мізерних 10 сотиків на місяць. Не лиш письменні, але і неписьменні наші селяни жаждуть попросту гарних, цікавих і дешевих книжочок, котрі би їх ободрювали в їх в тяжкім житю, розвеселяли у сумній годині, заохочували до народних подвигів. Ось тепер мають вони таке видавництво. Мають наш „Грім“.

Нехай-же помагають ему після змоги. Лиш не робить брата сорому і не спускайтесь на се, що „Грім“ вже є в „Січи“, „Народній Спілці“ чи в „Читальни“, — отже вже другі не потребують его предплачувати. Се страшна помилка. Се страшний промах, гріх проти народних обовязків. Власне кождий член такого товариства, кождий щирий патріот, хоч-би не знати як бідний, повинен предплачувати наш щирий а голосний „Грім“. І аж тоді, коли загомотить він по цілій нашій широкій і безмежній Руси-Україні,

розпаде ся дім неволі,
сьвіт правди засьвітить,
і помолять ся на волі
козацкії діти.

Всі грошеві посилки, листи і реклямації треба адресувати так: „До редакції місячника „Грім“ в Чернівцях, ул. Паньска ч. 13“.

Хлопекій комітет редакційний.

ПОЗІР ! ЧУЙНО !

РУСКО-НІМЕЦКІЙ СЛОВАР

можна дістати у Миколи Грабчука, Чернівці, друкарня „Австрії“ по зниженій ціні. Замість 6 корон, тепер тільки за 5 корон (в гарній оправі). Є се дуже добра і необхідима книжка для кожного. Тому радимо, користати з нагоди.

Видає хлопекій комітет редакційний. — Відвічальний редактор В. Грабчук.
З друкарні чернов. товариства (Czernowitzer Buchdruckerei-Gesellschaft).

Зуб. № 279991

Кождий, що заплатить нам предплату 1 К 20 с., буде оголошений в „Громі“.
Надвизку приймає ся з подякою.

Небавом вийде з друку

≡ ≡ ≡ „ГРОМАДА“ ≡ ≡ ≡

хлопска читанка

з ладив КОЗАК НЕВМИРАКА.

Ціна 70 сотиків вже з поштою.

Ся книжка дуже цікава, тому радимо кождому, щоби собі таку книжку купив.

Хто замовить 10 прим., платить тільки 6 корон вже оплачено.

Замовляти у Миколи Грабчука, Чернівці, друкарня „Австрії“.

Хто хоче мати дома добру газету, нехай собі запишить часопись, яка називає ся

≡ ≡ ≡ „Земля і Воля“ ≡ ≡ ≡

орган української соціал-демократичної партії для сільського робучого люду.

Виходить в Чернівцях раз на тиждень і коштує на рік 4 корони. Адреса така: Редакція і адміністрація „Землі і Волі“ Чернівці, ул. Броварна ч. 84.

„Гайдамаки“ так називає ся газета, яка заступає щиро і завзято народні справи. Виходить у Львові раз на тиждень і коштує на рік 8 корон. — Видає Михайло Петрицкий. Адреса така: До редакції і адміністрації „Гайдамаків“, Львів, ул. Куркова 5.

Хто хоче довідати ся про всякі справи в Росії, нехай запише собі народну газету

❁ ❁ ❁ „РІДНИЙ КРАЙ“ ❁ ❁ ❁

що виходить в Полтаві раз на тиждень і коштує на рік 3 рублі. Адреса така: Полтава (Росія), ул. Протопоповська ч. 41.

Поручаємо кожному, аби собі записав американську
народну газету

══════ „СВОБОДУ“ ══════

часопись для руского народа в Америці і орган „Р. Н. Союза“
яка виходить раз на тиждень і коштує на рік 2 до-
лярі, а на наші гроші 10 корон.

Адресувати треба так: „Swoboda“ 184 Hudson St.,
New-York N. Y.

Дуже добрий заробок дає

фабрика цемент-

ТОВИХ ДАХІВОК.

У кождім селі повинна бути. — Пишіть про
близші поясненя на адрес:

Дім комісово-рільничий в Бельску (Шлеск
австр.) або: Олекса Пушкар в Коломиї,
ул. Валова ч. 13.

Там продають ся машини господарські і до ви-
робу дахівок.

Ще можна дістати

✱✱ „Календар щастя“ ✱✱

на рік

══════ 1907. ══════

Ціна одного примірника 40 сотиків.

Адресувати так:

Микола Грабчук в Чернівцях, друкарня
„Австрії“.

Замовляйте скоро, бо наклад вже на вичерпаню.

2 коп.

А. ПЛІСКА

в Чернівцях, улица Франца ч. 3.

9/11-70, **Склад фортеп'янів, піаніно і фісгармоніїв,**
нові і перебрані.

Дешева випожичальня.

Направляє і наструює дешево.

Роланд Шварц

ювілер і золотар

в Чернівцях, ул. Паньська ч. 9

поручає свій багатий склад

**ГОДИННИКІВ, ЮВЕЛІВ,
ТОВАРІВ ЗОЛОТИХ і
СРІБНИХ**

як також товарів з хіньс. срібла.

Приймає великі роботи і направляє.

ТРАВУ, ЧАЙ,

Falck & Comp

Hamburg, Raboisen

Най
меж
згля
Вид

2800

Докладні проспекти дару

Топірці гуцуль

по 2, 3, 4, 5 корон і
розші, дуже гарно
блені виробляє

**Николай Семен
Когуняк**

в Хорцеві, п. Устеріки Галич

Ц: к. міністерством справ внутр.
для операцій зубів - авторизова
краєвими властями концесіонно

Е. Кампельмах

в Чернівцях,

числ

опера
п. уа

БР

ор
ка ч

во

одя